

Obsah.

1. Úvod. Středověký názor světový. Nauka o čtyřech živlech (elementa): oheň a voda, vzduch (povětrí, vítr) a země. Vlastnosti žvlů (temperamenta): horko, vlhko; studeno, sucho. Svět a příroda i člověk složen z těchto žvlů z jejich vždy dvou vlastností. Který živel v člověku převládá (jak se to jeví podle vlhkosti v těle: 1. krev sanguis, 2. hlen flegma sliz, 3. žlutá žluč chole, 4. tmavá žluč melanchole), podle toho jest rozdíl v komplexi, povahách, letorách lidských. Sanguinik, flegmatik, choleric, melancholik. Staročeské popisy a vyobrazení těchto čtyř letor. Domnělý vliv slunce, měsíce, planet a působení přírody na součásti těla lidského vlivem stejného nebo protivného složení z vlastností čtyř žvlů. K tomu přehledná tabulka. Středověký názor geocentrický (obšrný výklad o domnělém poměru sedmi nebes k zemi a člověku). Staročeské výklady o tom u Alana a Štítného, v Lucidári. Údy těla lidského vládnou souhvězdí zvířetníka (znamení nebeská). Poměr staročeské zdravotvědy k názorům středověkým a starověkým 5—13	
2. Zdravověda Karla IV. od' Mistra Havla. (Rukopis Lobkovické knihovny v Roudnici)	13—16
3. Regiment zdraví, zdravotvěda Husova přítele, Křišťana z Prachatic († 1439)	16—26
4. Zdravověda krále Jiřího z Poděbrad od Mistra Pavla Židka	26—29
5. Mikuláše Klaudiana (Kulhy) výklad o původu člověka 1519 a obsahem příbuzné spisy staročeské o porodnictví (Günther 1558; Rybák 1567) pramenem Dačického rukopisu r. 1574 i jeho odtud tištěného spisu Zahradka růžová žen plodných r. 1576	29—58
6. Jan Berka Chocenský: O krvi pouštění žilami i baňkami, 1532, 1538, 1597	59—73
7. O zachování dobrého zdraví knížka Skoly Salernitánské	73—83
8 Životního lékaře krále Ferdinanda I., Jana Koppa z Raumentálu Regiment zdraví 1536	84—148
9. Jindřicha Rantzova Regiment zdraví v české úpravě Adama Hubera z Riesenpachu r. 1588	148—157
10. Život a spisy Matouše Filomatesa Dačického	157—161
11. Matouše Dačického Tělověda staročeská v rukopise „Divná fabrika a složení lidského těla“	162—284
12. Daniele Adama z Veleslavína tělověda 1598	285—288
13. Lázně, lazebníci a lazebnice	288—303
14. Zdravověda Marka Marci z Kronfeldu († 1665)	303—306
15. Tělověda J. A. Komenského	306—309
16. Jakoba Dobřenského Černomosteckého († 1697) zdravotvěda na základě nauky o významu sliny pro zdraví lidské	309—312
17. Žeidlerův anatomický atlas, vydaný v Praze 1686	313—318
18. Křížovníka Jana K. Rohna latinskočeská tělověda 1768	319—324
19. Tomáše Jordána z Klauzburku výklad o lidské lebce	324—325

Vyobrazení.

1. Povaha kalokrevného člověka, melancholik z Minucí P. Olivetského († 1534)	6
2. Povaha krevného člověka sanguinik (tamtéž)	7
3. Povaha vodokrevného člověka flegmatik (tamtéž)	7
4. Povaha pěnokrevného cholerika (tamtéž)	8

MODEL ŽENY :

I. Vnější pohled na ženu.

II. Kostra zředu.

1. Kost čelní.
2. Kost temenní.
3. Kost skráňová.
4. Velký výběžek kosti klínové.
5. Kost jařmová.
6. Kostěná dutina oční.
7. Horní čelist.
8. Kost nosní.
9. Kostěná dutina nosní.
10. Zuby.
11. Tělo dolní čelisti.
12. Větev dolní čelisti.
13. První obratel krční.
14. Druhý obratel krční.
15. Třetí obratel krční.
16. Čtvrtý obratel krční.
17. Pátý obratel krční.
18. Šestý obratel krční.
19. Sedmý obratel krční.
20. První obratel hrudní.
21. Rukojeť hrudní kosti.
22. Tělo hrudní kosti.
23. Mečovitý násadec hrudní kosti.
24. Kost klíční.
25. Lopatka.
26. Havranovitý násadec lopatky.
27. Náramenní vyvýšenina lopatky.
28. Krk.
29. Tělo horní kosti ramenní.
30. Hlavice horní kosti ramenní.
31. Velký zevní hrbol horní kosti ramenní.
32. Krček horní kosti ramenní.
33. Okovec horní kosti ramenní.
34. Zevní výčněl (kloubní hrbol).
35. Vnitřní výčněl (kloubní hrbol).
36. Pochva lopatkového kloubu.
37. Úpon velikého svalu prsního na rameni.
38. Kloubní pochva a vazy loketního kloubu.
39. Šlacha dvouhlavého svalu ramenního.
40. Kost vřetenní.
41. Loketní kost.
42. Vazová blána mezi loketní a vřetenní kostí.
43. Kosti zápěstní.
44. Pěstní kloub s vazy.
45. Kosti dlaňové.
46. Články prstů (na levé ruce znázorněna jsou vaziva.)
47. První žebro.
48. Druhé žebro.
49. Třetí žebro.
50. Čtvrté žebro.
51. Páté žebro.
52. Šesté žebro.
53. Sedmé žebro.
54. Osmé žebro.
55. Deváté žebro.
56. Desáté žebro.
57. Jedenácté žebro.
58. Dvanácté žebro.
59. Chrustavka žeberní.
60. Jedenáctý hrudní obratel.
61. Dvanáctý hrudní obratel.
62. První obratel bederní.
63. Druhý obratel bederní.
64. Třetí obratel bederní.
65. Čtvrtý obratel bederní.
66. Pátý obratel bederní.
67. Vaziva na páteři.
68. Kost křížová.
69. Kost nejmenovaná (boční).
70. Hřeben kosti nejmenované.
71. Kost stydká.
72. Kost sedací.
73. Foramen obturatum.
74. Štěrbinová kosti stydké.
75. Kost stehenní.
76. Hlavice kosti stehenní.
77. Krk kosti stehenní.
78. Velký okovec stehenní.
79. Malý okovec stehenní.
80. Zevní výčněl (kloubní hrbol) stehenní.
81. Vnitřní výčněl (kloubní hrbol) stehenní.
82. Čečel kolenní.
83. Pochva kloubu kolenního s vazivou.
84. Úpony svalové okolo kolenního kloubu.
85. Kost holenní.
86. Vnitřní výčněl kosti holenní.
87. Zevní výčněl kosti holenní.
88. Vnitřní kotník.

} pravá žebra.

} nepravá žebra.

89. Kost lýtková.
90. Hlavice lýtkové kosti.
91. Zevní kotník.
92. Vazivová blána mezi holenní a lýtkovou kostí.
93. Kost zanártní.
94. Vazivo chodidlového kloubu.
95. Kost přednártní.
96. Prsty nohou (na levé straně zobrazena jsou vaziva prstů).

Chlopeč modelu s vyobrazením vaziv.

97. Přední vazivo kyčelní a křížové kosti.
98. Přední podélné vazivo páteře.
99. Vazivo kosti kyčelní a bederní.
100. Blána foramen obturatum.
101. Vazivo tříselné čili Poupartovo.
102. Vlákniťá chrustavka spáry kosti stydké.
105. Pochva kyčelního kloubu.
106. Vazivo kosti kyčelní a stehenní.
107. Zadní krátké vazivo kosti křížové a kyčelní.
108. Zadní dlouhé vazivo kosti křížové a kyčelní.
109. Vazivo kosti sedací a křížové.
110. Vazivo trnu kosti sedací a křížové.
111. Vazivo kosti křížové a řitní.

III. Svalstvo ze zadu.

1. Šlachový obal hlavy.
2. Sval záhlavní.
3. Sval skráníový.
4. Sval ucha.
5. Kývač hlavy.
6. Zdvíhač lopatkový.
7. Vypuklý sval krční.
8. Zákrovní sval.
9. Sval kosočtvercový (routový).
10. Dolní sval hřbetní.
11. Horní sval hřbetní.
12. Široký sval hřbetní.
13. Dolní zadní sval pilovitý.
14. Veliký oblý sval pažní.
15. Postranní a zadní vypuklé svaly.
16. Trojhlavý sval pažní.
17. Sval deltovitý.
18. Zevní sval loktení.
19. Společný napínač svalů.
20. Dlouhý zevní sval vřetení.
21. Dlouhý svrchní vykrucovač a ohýbač předloktí.
22. Dlouhý odtahovač palce.
23. Krátký napínač palce.
24. Sval mezikosní.
25. Hřeben kyčelní kosti.
26. Střední sval sedací.
27. Sval hruškovitý.

28. Vnitřní sval otvoru kyčelního.
29. Velký sval stehenní.
30. Vaz křížové a sedací kosti.
31. Zevní hlavice čtyřhlavého napínače bércevého.
32. Blanitý sval (aponeurosa).
33. Dlouhý přitahovač stehna.
34. Zadní sval holenní.
35. Sval lýtkový.
36. Dlouhý napínač prstů nohy.
37. Dlouhý napínač palce nohy.
38. Velký sval sedací.
39. Tenký sval stehenní.
40. Dvouhlavý sval stehenní.
41. Příčný sval stehenní.
42. Dvouhlavý sval lýtkový.
43. Široký sval stehenní.
44. Šlacha Achilova (šlacha svalu podvojného).

Zadní strana chlopečně modelu.

Kostra ze zadu.

45. Lopatka.
46. Hřbet lopatky.
47. První obratel hrudní.
48. Dvanáctý obratel hrudní.
49. První obratel bederní.
50. Kost křížová.
51. Kost kyčelní.
52. Foramen obturatum.
53. První žebro.
54. Druhé žebro.
55. Třetí žebro.
56. Čtvrté žebro.
57. Páté žebro.
58. Šesté žebro.
59. Sedmé žebro.
60. Osmé žebro.
61. Deváté žebro.
62. Desáté žebro.
63. Jedenácté žebro.
64. Dvanácté žebro.

Vnitřnosti ze zadu.

65. První žebro.
66. Dvanácté žebro.
67. Mícha.
68. Příčný řez žebry.
69. Nervová pleteň pažní.
70. Tepna ramenní.
71. Žíla ramenní.
72. Horní lalok levé plicé.
73. Dolní lalok levé plicé.
74. Horní lalok pravé plicé.
75. Dolní lalok pravé plicé.
76. Bránice.
77. Levá ledvina.
78. Pravá ledvina.

79. Kost kyčelní.
80. Veliký sval bederní.
81. Vnitřní sval kyčelní.
82. Čtyřúhly sval bederní.
83. Nejmenší sval hýžďový.
84. Nervová pletěň bederní.
85. Nervová pletěň křížové kostí.
86. Kost sedací.

IV. Nervy.

1. Nerv čelní.
2. Nerv skráňový.
3. Nerv jařmolícní.
4. Nerv licní a jeho větve.
5. Nervy brady.
6. Nervy nosu.
7. Nervy rtů.
8. Nervová pletěň krku.
9. Mícha.
10. Nervy mezižebenní.
11. Hluboko položené nervy raměnní a lopatkové.
12. Hluboko položené nervy pažní.
13. Hluboko položené nervy předloktí.
14. Kožní nervy paže.
15. Kožní nervy předloktí.
16. Kožní nervy ruky.
17. Hluboko položené nervy ruky.
18. Okrajový provazec nervů sympatichkých.
19. Břišní či sluneční pletěň nervů sympatichkých.
20. Krycí pletěň nervů sympatichkých.
21. Nervy bederní.
22. Nervy křížové kosti.
23. Hluboce položené nervy stehenní.
24. Hluboký nerv lýtkový.
25. Jeho vnitřní větve.
26. Jeho zevní větve.
27. Pokožní nervy stehenní.
28. Pokožní nervy bércové.
29. Pokožní nervy chodidla.

V. Svaly zředu.

Vnitřnosti.

1. Sval čelní.
2. Sval skráňový.
3. Kruhový sval příp. svěrač víček.
4. Zdvíhač horního retu.
5. Malý sval jařmový.
6. Velký sval jařmový.
7. Zvýkač.
8. Kruhový sval úst.
9. Stahovač svalů úst.
10. Čtyřúhly sval brady.
11. Velký kožnatý sval krční.
12. Kývač.

13. Jeeň.
14. Zdvíhač žeber (odříznut).
15. Nejhlubší vrstva krčních svalů.
16. Zákrovň sval.

Chlopeň modelu (přední strana).

17. Velký sval prsní.
18. Malý sval prsní.
19. Přední sval pilóvitý.
20. Zevní šikmý sval břišní (na pravé polovině těla odříznut a odchlípen).
21. Vnitřní šikmý sval břišní.
22. Bílá čára.
23. Pupek.
24. Sval deltovitý.
25. Pažní sval zobákovitý (vrání).
26. Dvouhlavý sval pažní.
27. Dolní sval lopatkový.
28. Vnitřní hlavice trojhlavého svalů pažního.
29. Kulatý zkrucovač předloktí.
30. Dlouhý vykrucovač předloktí.
31. Vnitřní sval vřetenní.
32. Dlouhý sval dlaňový.
33. Dlouhý ohybač prstů.
34. Sval palcového břiška.
35. Dlouhý zevní sval vřetenní.
36. Krátký zevní sval vřetenní.
37. Dlouhý odtahovač palce.
38. Napínač ukazováku.
39. Češka kolenní.
40. Holeň.
41. Napínač bércový.
42. Zevní hlavice napínače bércového.
43. Vnitřní hlavice napínače bércového.
44. Tenký sval stehenní.
45. Velký přitahovač stehna.
46. Dlouhý přitahovač stehna.
47. Sval hřebenitý.
48. Sval krejčovský.
49. Sval bederní.
50. Napínač širokých vazů stehenních.
51. Střední sval hýžďový.
52. Příční sval břišní.
53. Přední sval holenní (na pravé straně nahoře odříznut.)
54. Dlouhý napínač palce nohy.
55. Dlouhý společný napínač prstů nohy.
56. Sval lýtkový.
57. Dvojhlavý sval lýtka.
58. Přímý sval lýtkový.
59. Šlachy společného napínače palce nohy.
60. Šlachy předního napínače holenního.
62. Příční vaz bércový.
63. Vaz křížový.

Zadní strana chlopně modelu svalů.

64. Pravý lalok jater.
65. Levý lalok jater.
66. Úpon vazový jater.
67. Žlučový měchýř.
68. Velká opona.

Chlopeň modelu střev (přední strana).

69. Závity tenkého střeva.
70. Slepé střevo.
71. Vzestupná část tlustého střeva.
72. Příčná část tlustého střeva.
73. Sestupná část tlustého střeva.

Chlopeň modelu střev (vnitřní strana).

74. Červovitý výběžek.
75. Horní tepna okruží (drobů).
76. Horní žíla okruží (drobů).

77. Cévvstvo (tepny a žíly) vnitřností.
78. Močový měchýř.
79. Oplodněná děloha s žilním pletivem.
80. Široký vaz děložní.
81. Vaječník.
82. Tuba s fimbriovou nálevkou.
83. Pravá horní plíce.
84. Střední pravý lalok plic.
85. Dolní pravý lalok plic.
86. Horní levý lalok plic.
87. Dolní levý lalok plic.
88. Pravá komora srdeční.
89. Levá komora srdeční.
90. Pravá předsíň srdeční.
91. Horní dutá žíla.
92. Srdečnice.
93. Tepna plicní.
94. Frůduška.
95. Rozvětvení průdušek.
96. Zadní strana srdce.
97. Spodek plic.
98. Bránice.